

GIPERAKTIV BOLALAR BILAN ISHLASH

Abduraximova Zubayda Rajabboyevna

Xorazm viloyati Yangiariq tumani

17-son maktab psixologi

Abdullayeva Rayxon Ro'zmatovna

Xorazm viloyati Yangiariq tumani

16-son maktab psixologi

Annotatsiya

Bugungi kunda psixolog shaxsiga giperaktiv bolalar bilan ishlash uchun yetarlicha talablar tushishi sir emas. Giperaktivlik nima va gireraktiv bolalar bilan psixolog qanday ish olib borishi kerak. Bolaning ota faol energiyasini nimalarga safarbar etmoq kerak. Qanday pedagogik-psixologik tasir bola shaxsi shakllanishiga ijobiy tasirini otkazadi.

Kalit sozlar: giperaktiv,bezovtalanish,diqqat yetishmovchiligi sindromi,diqqat kontsentranti,faollik,neyrotizm,labillik,ekstrovertlik,inertlik.

WORKING WITH HYPERACTIVE CHILDREN

Annotation

Nowadays, it is no secret that psychologists face significant demands when working with hyperactive children. What is hyperactivity, and how should psychologists work with hyperactive children? How should a child's excessive energy be channeled? What kind of pedagogical-psychological influence positively impacts the development of the child's personality?

Keywords: hyperactivity, restlessness, attention deficit disorder, attention concentration, activity, neuroticism, lability, extroversion, inertia.

Giperaktiv qanday holat ?

Giperaktiv bolalarda asosan tartibsizlik, gapga quloq tutmaslik, beparvolik, unutuvchanlik, dangasalik xarakterlari kuzatiladi. Ular har bir gapning manosini soraydi, kop bezovtalanadi (barmoqlari bilan narsalarni chaladi, orindiqlarni qimirlatadi, u yoqdan bu yoqqa kop yuguradi, doimo qayergadir intiladi), boshqa bolalarga nisbatan kam uxlaydi va juda mahmadona boladi. Bundan tashqari, savolni oxirigacha eshitmay turib, javob berishni boshlaydi, oz navbatini toqat qilib kutolmaydi, suhbatni buzib aralashib turadi, qoidalarga boysunmaydi va ozini boshqara olmaydi. Giperaktivlikni psixolog qanday korrektsiyalashi mumkin?

Giperaktiv bolalar bilan mashgulotlarni tashkil qilishda psixolog maxsus ishlab chiqilgan korrektsion-rivojlantiruvchi dasturni qollashi mumkin. Giperaktiv bolalarga

yordam berishda ularning ota-onalari va oqituvchilari bilan ish olib borish hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Kattalarga bolaning muammolarini tushuntirish zarur, uning qiliqlari ataylab qilinmasligini anglatish, ularning yordam va qollab-quvvatlashsiz bunday bola ozidagi bor qiyinchiliklarni yengib ota olmasligini korsata olish kerak.

Psixolog giperaktiv bolalarning ota-onalariga tarbiyaviy tasir etishning aniq usullariga amal qilishlarini tushuntirishi kerak. Ular shuni esda tutishlari lozimki, bolani holatining yaxshilanishi « unga bolgan muloyim, xotirjam va izchil munosabatga bogliqdir ».

Bunday bolalarni tarbiyalashda ota-ona ikkita keskinlikka yol qoymasliklari kerak: haddan ziyod rahm - shafqat korsatish va bir tomonidan esa uning oldiga u bajara olmaydigan ortiqcha aniqlik, shafqatsizlik va jazolar bilan uygunlashgan katta talablarni qoymaslik.

Psixolog olimlardan M. Rotterning korsatishicha, bunday bolalar maktabga chiqqach jiddiy qiyinchiliklarga duch keladilar. Chunki oqish faoliyati diqqat funktsiyasi rivojlanishiga yuqori talablarni qoyadi. Shuning uchun ham DEGS bolalar maktab talablarini bajara olmaydilar.

Qoida boyicha osmirlik yoshida bunday bolalarda diqqatning nuqsonlari saqlanib qoladi, lekin giperaktivlik yoqoladi va kopincha faollikning susayishi, psixik faoliyatning inertligi va istakning yetishmasligi bilan almashadi.

Hozirgi kunda diqqat yetishmasligi va giperaktivligi sindromi bir qator olimlar tomonidan ozganilgan. Ularning korsatishicha, bu sindromning kelib chiqishiga onaning homiladorlik lavrida va tugruq jarayonidagi qiyinchiliklar, bu davrda notoliq ovqatlanish va kop asabiylashish, ota va onaning spirtli yoki narkotik moddalarni qabul qilish, ilk bolalikdagi somatik kasalliklar (ogir diatez, dispepsiya) jismoniy va psixik jarohatlar sabab bolishi mumkin.

Bu bolalarning asab tizimi shunday tuzilganki, ham emotsional, ham jismoniy ortiqcha zoriqish, charchoq belgisi bolgan maqsadsiz faollikni yanada rivojlanishiga imkon beradi. Shuning uchun DEGS li bolalarga aerobika korishidagi jismoniy mashqlar tavsiya etiladi. Ular yurak qon-tomirlarini va nafas tizimining faoliyatini yaxshilaydi, chidamlilikni oshirishga yordam beradi. Bundan tashqari bu bolalar kuchli ifodalangan emotsional tarkibli oyinlarni oynamasliklari kerak. Sportning suzish, changida uchish turlari foydalidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Psixologik xizmat. Z.T.Nishonova. Toshkent, 2014 y.
2. Psixologik xizmat. Psixokorreksiya. Z.T.Nishonova. Toshkent, 2018 .
3. Ontogenez psixologiyasi. E.Goziev. Toshkent, 2010 y.
4. Osmirlik davrida psixodiagnostika va psixokorreksiya. Z.T.Nishonova va boshqalar. Oquv qollanma.